Teknologiateollisuus

11.10.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023

Teema: Kilpailukyvyn ja viennin edistämien
- Yritysten kilpailukyvyn ja viennin edistäminen vuoden 2023 TAE:ssa, arvio eri toimien vaikutuksista
- Kipupisteet ja kehittämishaasteet
- PK-yritysten kansainvälistyminen ja viennin edistäminen; kipupisteet ja kehittämishaasteet

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Taloudesta ja vientiyritysten tilanteesta

Talouskehityksen arvioidaan olevan vuonna 2023 heikkoa ja riskien suuria. Valtiovarainministeriön tuorein arvio ennustaa vielä niukkaa puolen prosentin talouskasvua, mutta ETLAn samaan aikaan julkaistu ennuste arvioi talouskasvun olevan ensi vuonna miinusmerkkistä. Kuluvana vuonna toteutunut nopean kasvun pyrähdys jää lyhyeksi. Kasvua on tukenut parina edellisenä vuotena erittäin voimakas raha- ja finanssipoliittinen elvytys sekä koronan jälkeinen kysyntäpiikki. Venäjän hyökkäyssota, Venäjän energia-aseen käyttö sekä osin elvytyksestä seuranneen inflaation hillitsemiseksi tehtävä rahapolitiikan selvä kiristäminen ajavat Eurooppaa taantumaan, joka voi osoittautua nyt ennakoitua selvästi synkemmäksikin. Lisäksi yhä pahentuva osaajapula, julkisen sektorin voimakas velkaantuminen ja siitä seuraavat veronkorotuspaineet, riittämättömät työllistämistoimet sekä erityisesti huoltosuhteen jatkuva heikkeneminen heikentävät Suomen kilpailukykyisyyttä toimintaympäristönä ja vaativat nopeita toimenpiteitä hallitukselta. Kriisit, inflaatio sekä komponentti- ja raaka-ainepula ovat vaikeuttaneet monien pk-yritysten toimintaa. Toimintaan (erityisesti varastoihin) sitoutunut pääoma kasvanut sekä kannattavuus ja rahoitusasema (maksuvalmius, luottokelpoisuus) heikentynyt.

Globaalilla tasolla myös Kiinan ja Yhdysvaltojen kiristyneet välit, teknologiakilpailu ja Yhdysvaltojen asettamat uudet teknologian vientikiellot luovat epävarmuutta Suomessa toimivien vientiyritysten tulevaisuuden näkymiin. Kriittisten mineraalien tuotanto on laajalti Kiinan kontrolloimaa ja teollisuuden tarvitsemista komponenteista merkittävä osa tulee Kiinasta, ja toimitusketjujen häiriintymisen riskiä ei voi jättää huomioimatta.

Suomen tavaraviennin arvo on kasvanut kuluvana vuonna pääosin hintojen nousun ansiosta. Viennin volyymi ei ole enää loppuvuodesta kasvanut. Uusien tilausten määrä on kääntymässä laskuun, mikä ennakoi viennin volyymin ja arvon kääntymistä laskuun.

Investoinnit digivihreään siirtymään tarjoavat jatkossakin uusia vientimahdollisuuksia, edellyttäen että yritysten kansainvälinen kilpailukyky on kunnossa, osaajien saatavuus paranee, Suomen vienninedistämistyökalut ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja että Suomi on yrityksille houkutteleva maa investoida kasvuun. Mikään näistä edellytyksistä ei ole täysin kunnossa.

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

Teknologinen edelläkävijyys on strateginen voimavara – yritysvetoisen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvattaminen on välttämätöntä

Teknologinen edelläkävijyys on voimavara, joka ratkaisee yhteiskuntien menestyksen. Yrityksillä on keskeinen rooli disruptiivisten teknologioiden ja toimintamallien luomisessa. Käänteentekevien (”radikaalien”) innovaatioiden kehittäminen on kuitenkin riskialtista. Julkisten toimijoiden tehtävänä on tukea yritysten TKI-toimintaa. Sen lisäksi julkisen sektorin rooli on vahvistaa osaamispohjaa, nostaa ohjaustoimenpitein julkisen tutkimuksen tasoa ja tavoitteellisuutta, investoida kriittiseen tutkimusinfraan sekä edistää yksityisen ja julkisen sektorin tutkimusyhteistyötä, joka johtaa uuteen korkean lisäarvon liiketoimintaan. Radikaalien innovaatioiden kehittämisessä julkisen tuen osuuden tulee olla nykyistä korkeampi, jotta yritykset suuntaisivat enemmän voimavaroja niihin. Myös pilotti- ja demonstraatiorahoituksen saatavuutta on parannettava kokonaan uusien ratkaisujen kehittämiseksi.

Kiitämme hallituksen esitystä TKI-rahoituslaista ja hyvin valmistellusta T&K-verovähennyksestä, jotka pohjautuvat parlamentaarisen TKI-työryhmän esitykseen. T&K-verovähennys astuu voimaan vuoden 2023 alusta ja kannustaa yrityksiä lisäämään omia investointejaan. T&K-verokannustin tukee myös digivihreää siirtymää kannustamalla TKI-panostuksiin vähähiilisten ratkaisuiden löytämiseksi. Vuoden 2023 budjetti ei kuitenkaan tarjoa lisärahoitusta TKI-toimintaan verrattuna kuluvaan vuoteen, mikä kasvattaa tulevien vuosien korotustarpeita ja viivästyttää innovaatiokyvykkyytemme kasvattamista.

Suomen TKI-politiikan heikoin lenkki OECD-maiden vertailussa on yrityksille suunnattu avustusmuotoinen TKI-rahoitus. Kun julkisia TKI-investointeja kasvatetaan, vähintään puolet lisärahoituksesta tulee siksi suunnata yritysten innovaatiotoiminnan avustusmuotoiseen tukemiseen.

Julkisen tutkimuksen rahoitus on saatava nykyistä pitkäjänteisemmäksi, jotta suomalainen tutkimusyhteisö houkuttelisi paremmin maailman huippuja. Yliopistojen välinen työnjako on vihdoin saatava strategisen ohjauksen kautta toteutettua, jotta yliopistoihin rakentuu tutkimuksen huippuyksiköitä. Ne pystyvät tarjoamaan yrityksille maailmanluokan tutkimusosaamista ja uusia huippuosaajia. Pitkäjänteisyyden varmistamiseksi vuoteen 2030 ulottuvalla jaksolla rahoituslaissa suunniteltua julkisten TKI-panostuksen korotusta ei tule pienentää missään olosuhteissa. Julkiseen tutkimukseen suunnattavalta lisärahoitukselta tulee edellyttää Suomen kansantalouden kasvua ja tuottavuutta parantavaa vaikuttavuutta, joka on mitattavissa.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskevaa suunnitelmaa valmisteltaessa elinkeinoelämän ja julkisen sektorin yhteistyö on äärimmäisen tärkeää, koska yritykset tekevät 2/3 tarvittavista lisäpanostuksista.

Rakenteelliset työllisyystoimet jäivät tekemättä

Teknologiateollisuus on pettynyt hallituksen työvoimatoimiin, jossa rakenteelliset työllisyyttä edistävät päätökset jäivät lopullisesti tekemättä. Päätökset ovat välttämättömiä julkisen talouden tasapainottamiseksi, osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi ja viennin kasvun turvaamiseksi. On kestämätöntä, että Suomessa on samaan aikaan lähes 240 000 työtöntä ja 175 000 avointa työpaikkaa. Suurimmat ongelmat ovat sosiaaliturvan kannustinloukut sekä

työelämän tarpeita vastaavien täsmäkoulutusten riittämättömyys. Työelämän lainsäädännön puolella paikallisen sopimisen edistämiseen tähtäävät toimet ovat yhä ratkaisematta.

Osaajapula ja huoltosuhteen heikkeneminen on ratkaistava

Suomen kasvun ja kilpailukyvyn kulmakivi on osaavan työvoiman saatavuus, ja siihen kotimainen työvoima ei riitä. Osaajapula on yritysten ja kansantalouden kasvua eniten hidastava tekijä Suomessa. Työikäisen väestön osuus väestöstä vähenee jatkuvasti, samalla kun eläkeläisten määrä kasvaa. Yritykset eivät voi kasvaa, koska henkilöstöä ei löydy. Toimenpiteet Suomen huoltosuhteen parantamiseksi ovat ensi vuoden budjetissa täysin riittämättömiä. Tarvitaan toimenpiteitä, jotka lisäävät työhön johtavaa maahanmuuttoa kymmenillä tuhansilla työntekijöillä vuodessa. Maahantuloprosessien sujuvoittamisen lisäksi tulee käynnistää ison mittakaavan ohjelmia, joiden tarkoituksena on houkutella osaavaa työvoimaa Suomeen. Ulkomaalaislain kokonaisuudistus on aloitettava viipymättä, riittävin resursseina ja laajasti eri ministeriöiden yhteistyönä, ja sen tavoitteena tulee olla lain muuttaminen hengeltään maahanmuuttoa tukevaksi sekä huomioida maahanmuuttaja asiakkaana.

Maahanmuuttovirasto ja sen toteuttamat lupaprosessit tulee uudistaa kokonaan, vaikka myönteistä kehitystä on tapahtunut erityisasiantuntijoiden osalta. On siirryttävä hitaasta jo hankittuun työpaikkaan perustuvasta maahanmuutosta työhön johtavaan maahanmuuttoon, jolloin maahanmuuttaja hakee työpaikan Suomeen tultuaan. Näin maahanmuuton volyymiä voidaan kasvattaa merkittävästi. Lisäksi saatavuusharkinnasta on luovuttava.

Kilpailukykyä, investointeja ja uutta vientiä verotusta kehittämällä

Suomen pitää olla hyvä toimintaympäristö yrityksille. Tämä edellyttää kansainvälisesti kilpailuetua tuovaa yhteisö- ja yrittämisen verotusta sekä verotuksen ennustettavuutta. Teknologiateollisuus kiittää linjauksesta kannustaa investointeihin Suomessa: sekä T&K-verokannustin, että koneiden ja laitteiden korotetut poistot tukevat innovaatio- ja liiketoiminnan ja tuotannon sijoittautumista tänne, sekä kestävää kasvua.

Myös muiden verolinjausten osalta tulee analysoida vaikutus Suomen houkuttelevuudelle ja kilpailukyvylle. Suomen ikärakenne ei kannattele hyvinvointivaltion rahoittamiseen tarvittavaa taloutta. Tarvitsemme työhön johtavaa maahanmuuttoa. Johdonmukaisen viestin tulisi olla, että haluamme ulkomailta osaajia Suomeen. Suomessa aiotaan esityksen mukaan yhä ottaa käyttöön taloudellisen työnantajan käsite ja yksityishenkilöiden arvonnousuvero 2023 alkaen. Taloudellisen työnantajan käsitteen ottaminen käyttöön antaa viestin, ettemme halua ulkomailta työntekijöitä tai osaamista Suomeen. Emme edes konserninsisäiselle pidemmälle työmatkalle, ja samalla tutustumaan Suomeen. Kyse voi olla esimerkiksi henkilöstä, joka tulee tukemaan suomalaista yritystä T&K-projektissa ja siten tukemaan Suomen kasvua ja uudistumista. Pahimmillaan konserni joutuu tekemään sisäisen ohjeistuksen, että säännöksen aikarajan ylittävät työmatkat Suomeen lähtökohtaisesti kielletään, koska hallinnollinen työ yritykselle sekä kaksinkertaisen verotuksen riski työntekijälle on liian suuri. Konsernin ulkopuolisissa tilanteissa työantajavelvoitteet alkaisivat ensimmäisestä päivästä lähtien. Samoin ulkomaisen työntekijän veronmaksuvelvollisuus. Laki koskisi kaikkia yrityksiä koosta ja toimialasta riippumatta. Kansainvälisiin

verkostokumppanuuksiin rakentuvalle liiketoiminnalle esitys on suorastaan katastrofaalinen, ja heikentää liiketoiminnan jatkamisen edellytyksiä. Minimaalisen verotuoton (1-3 miljoonaa euroa) takia ei missään tapauksessa tule ottaa käyttöön lakia, joka aiheuttaa verotuottoon nähden moninkertaisia hallinnollisia kuluja viranomaisille ja yrityksille eikä ratkaise mitään ongelmaa. Taloudellisen työnantajan käsitettä ei tule ottaa käyttöön Suomessa.

Arvonnousuveron osalta tulee ymmärtää veron negatiivinen vaikutus start-up -yrittäjien ja osaajien saamiseen Suomeen. Ulkomaisten rahastojen kiinteistösijoituksista saatujen voittojen verotuksen kiristäminen voi laskea Suomeen suuntautuvien sijoitusten määrää. Korkovähennysrajoitussäännöstä muutettaessa valmistelussa pitää huolehtia, ettei muutos heikennä suomalaisyritysten kansainvälistä kilpailukykyä.

Vastuullisen kaivostuotannon turvaaminen on nykyisessä maailmantilanteessa ensiarvoisen tärkeää. Kaivosveron valmistelussa tulee huomioida kaivoksiin liittyvän lainsäädännön kokonaisuus, johon kuuluvat myös uusi kaivoslaki, luvitus, maankäyttö- ja rakennuslaki (rakennuslaki) sekä ympäristövahinkorahasto ja luonnonsuojelulaki. Kaivokset tuottavat Suomen ja Euroopan omavaraisuuden ja tuotannon näkökulmasta mineraaleja ja metalleja. Raaka-aineiden osalta kaikki metallit ja mineraalit ovat kriittisiä, esimerkiksi liikenteen sähköistämiseen tarvittavien akkujen kriittisiä materiaaleja ja muita vähähiiliratkaisujen raaka-aineita. Kaivosteollisuuteen kohdistuvat uudet rasitteet heikentävät esimerkiksi metallien jalostuksen ja Suomen akkuklusterin yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Lainsäädännön kokonaisuus on luotava sellaiseksi, ettei se tuhoa kaivosteollisuuden toimintaedellytyksiä Suomessa.

Hallitusohjelmakirjauksen mukaan kiinteistöverotusta on tarkoitus uudistaa niin, ettei muutos aiheuta kohtuuttomia muutoksia kenenkään kiinteistöverossa. Kiinteistöverotuksen arvostamisuudistuksen lausunnoilla olleen hallituksen esitysluonnoksen mukaisen mallin myötä niin uhkasi kuitenkin käydä, sekä yrityksille että yksityishenkilöille. Yrityskiinteistöjen ja asumisen kustannusten jatkaessa muutoinkin nousuaan, ei kiinteistöverotuksen kohtuuttomasti kiristyksiä tule tehdä. Kiitämme hallituksen päätöstä olla antamatta tätä koskevaa hallituksen esitystä tällä hallituskaudella.

Investoinnit digitalisaatioon ja kyberturvallisuuteen eivät riitä

Budjetissa on niukasti investointeja digitalisaation edistämiseen ja yksityisen sektorin kyberturvallisuuden parantamiseen. Lisäksi panostukset ohjautuvat osin epäoptimaalisesti.

Digirahoitusta tulisi suunnata merkittävästi enemmän yrityksille kärkiteknologioiden kehittämiseen, kuten mikroelektroniikkaan, radioverkkoteknologiaan, muihin deep tech-teknologioihin sekä TKI-toimintaan 5G:n hyödyntämiseksi yritysten liiketoiminnassa. Mikroelektroniikka ja puolijohdeteollisuus tulee Euroopassa olemaan erityinen kehittämisen kohde (vrt. European Chips Act). Suomen puolijohdeteollisuuden ekosysteemiin kuuluvat yritykset ovat omilla erityisalueillaan maailman kärjessä. Kiinnittyminen eurooppalaisen kehityksen kautta tukevoituviin arvoketjuihin on tärkeää, mutta esim. IPCEI-hankkeisiin allokoitu julkinen tuki on auttamattoman pieni.

PK-yritysten teknologia- ja digikyvykkyyttä tulee parantaa tukemalla pk-yrityksille suunnattuja ekosysteemihankkeita, kuten valmistavan teollisuuden innovaatioverkosto FAMN. Teknologiateollisuuden yritykset tekevät puolet Suomen koko viennistä, ja valmistavan teollisuuden kilpailukyky Suomessa perustuu kansainvälisesti kilpailukykyiseen PK-yritysverkostoon. Myös TEM:n Tekoäly 4.0-ohjelmasta on tekeillä hyviä ehdotuksia myös PK-yrityskentän kehittämiseksi. Suomella on erinomaiset edellytykset kasvattaa vientiä ja luoda uusia työpaikkoja koko Suomeen, kun PK-yritysten kilpailukyvystä pidetään huolta.

Suomessa toimivalla kyberturvallisuusteollisuudella on kaksinaisrooli: Alan tuotteet, palvelut ja osaaminen varmistavat kansallista, koko yhteiskunnan laajuista kyberturvallisuutta, mutta alalla on myös merkittävä potentiaali vientiteollisuutena. Näin ollen Kyberturvallisuuden rahoitusta tulisi kohdentaa uudelleen toteuttamalla kyberturvallisuuden kehittämisohjelma kansallisen ekosysteemin luomiseksi sekä kohdistamalla rahoitusta kyberturvallisuuden tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä tehokkaaseen markkinoille saattamiseen. Lisäksi alan yritysten tuotteita ja ratkaisuja koskevat salaustuotteiden hyväksyntäjonot on purettava, kansallinen AQUA-status (EU Appropriately Qualified Authority) varmistettava sekä hyväksyttävä riittävällä laajuudella tulevan kyberkestävyyssäädöksen edellyttämiä arviointilaitoksia digitaalisia elementtejä sisältävien tuotteiden turvallisuusarviointeja varten. Myös PK-sektorin yritysten digiturvan korottamista on edelleen tuettava jo valmistelussa olevan ns. kybersetelin avulla. Mm. oikeus- ja sisäasiainhallinnon osalta panostuksia tulee kohdentaa täsmällisemmin kyberrikosten rikosvastuun toteuttamiseen tähtäävään toimintaan, sillä muu yhteiskunta ei kykene yksinään huolehtimaan rikoksilta suojautumisesta.

Digitalisaatiorahoitusta tulee suunnata enemmän myös terveysteknologian automatisaatiokehitykseen ja datan hyödyntämiseen ennakoivan, ehkäisevän sekä yksilöllistetyn terveydenhuollon lisäämiseksi, sote-toimintojen tehostamiseksi ja palvelutason parantamiseksi, sekä hoitojonojen lyhentämiseksi. Rahoitusta tulisi kohdentaa niin terveydenhuollon ammattihenkilöiden välttämättömien digitaalisten taitojen, digiosaamisen ja datalukutaidon lisäämiseen kuin sote-tietojärjestelmien yhteen toimivuuden varmistamiseen. Tämä edistää osaltaan myös digitaalisten kärkiteknologioiden kehittämistä ja luo uusia vientimahdollisuuksia ympäri maailmaa.

Puolustushankinnat synnyttävät uutta vientiä

Puolustus- ja turvallisuusalan merkitys ja kansainvälistymisen mahdollisuudet ovat tärkeässä roolissa muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa. Jotta Suomessa toimiva teollisuus kykenee tukemaan puolustusvoimia ja kasvamaan kansainvälisesti, tulee sillä olla riittävästi ja jatkuvaa tilauskantaa koti- ja ulkomailta. Tilaukset ovat elintärkeitä myös osaamisen kehittämisen ja ylläpidon näkökulmasta.

Teknologiateollisuus esittää lisäpanostuksia puolustus- ja turvallisuusalan viennin edistämiseen sekä teollisen yhteistyön kehittämiseksi NATO-jäsenvaltioiden kanssa. EU-aloitteita tulee hyödyntää aktiivisesti siten, että ne tukevat suomalaista alan teollisuutta viennissä ja eurooppalaisten kumppanuuksien rakentamisessa. Hallinnon vahva tuki on välttämätöntä Suomessa toimivan puolustusteollisuuden vientitoiminnalle.

Koulutus on kilpailukyvyn perusta

Teknologiateollisuuteen tarvitaan osaajatarveselvityksen mukaan 130 000 uutta osaajaa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Rekrytoitavista ainakin 60 % tulisi olla korkeakoulutasoista osaamista. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa ja hallitusohjelmassa asetettu tavoite, että puolet nuorista aikuisista suorittaa korkeakoulututkinnon edellyttäisi alkuvuodesta julkistun korkeakoulujen kestävän kasvun ohjelman mukaan 5400 lisäaloituspaikkaa. Tavoitteen saavuttamiseksi ei osoitettu hallituksen esityksessä rahoitusta, joten tavoitteen saavuttaminen uhkaa lipua yhä kauemmaksi vuodesta 2030. Hallitus esitti aloituspaikoille rahoitusta vain osana 10 miljoonan euron Itä-Suomi -pakettia. Aloituspaikkojen lisäämistä tulee jatkaa 50 % tavoitteen edellyttämällä määrällä ja riittävällä perusrahoituksella. Lisäaloituspaikat tulee kohdentaa osaajatarvealoille huomioiden osaajatarpeen valtakunnallisuus ja se, missä lisäaloituspaikkoihin riittää myös hakijoita.

Ammatillisen koulutuksen osalta Opetus- ja kulttuuriministeriö on valmistellut lakiesityksen, jossa myllättäisiin jälleen kerran ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää. Hallituskauden loppuvaiheessa pidä tehdä pistemäistä uudistusta rahoitusmalliin. Ammatillista koulutusta pitää jatkossakin tarkastella yhtenä kokonaisuutena työelämän osaamistarpeista lähtien. Rahoitusta ei pidä eriyttää nuorten ja aikuisten osalta.

Yrittäjyyttä tukemalla syntyy uusia työpaikkoja ja vientiä

Budjettiesityksessä oli hyviä ehdotuksia pk-yritysten kansainvälistymisen ja kasvun edistämiseksi. Kuitenkin resurssien painotus eri instrumenttien välillä jättää toivomisen varaa. Lähtökohtaisesti yrityksille hyödyllisimpiä ovat suorat, kilpailukykyä edistävät hallinnolliselta taakalta mahdollisimman kevyet tukimuodot kuten TKI-tuet, -lainat ja -verovähennykset, sekä taloudelliset tuet kuten vientiluotot.

Suomalaiset yritykset tarvitsevat uusia markkina-alueita. Esimerkiksi Yhdysvaltain markkinat ovat EU:n sisämarkkinoiden ohella potentiaalinen kasvumarkkina PK-yrityksillemme. Vientimme Yhdysvaltoihin on kasvanut jo kolme vuotta peräkkäin kaksinumeroisin prosenttiluvuin. Matkalla mukana hienoja suomalaisia esimerkkejä vientimenestyksestä Yhdsyvalloissa, mm. Dinolift Oy ja Stalatube Oy. Esimerkin voima tärkeä, mutta myös muita ponnisteluja tarvitaan.

Hallinnon kansainvälistymispalveluiden suuntaaminen erityisesti PK-yritysten kansainvälistymisvalmiuksien vahvistamiseen ja toimintaedellytysten kehittämiseen on kannatettavaa. Vientiin panostaminen on pitkäaikainen resursseja sitova investointi yrityksille. Viennissä olisi syytä tukea kilpailukykynsä markkinoilla todistaneita yrityksiä laajentamaan uusille markkinoille ja edelleen TKI-toiminnalla parantamaan kilpailukykyään. Viennin tukien tulisi kannustaa yritysverkostojen rakentamiseen ja vientiyhteistyöhön pienempien yritysten kanssa. Tämä edistäisi myös useamman suomalaisen pk-yrityksen kasvua teollisiksi mittelstand-yrityksiksi. Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma tulee käynnistää täysimittaisesti. Kansainvälistymisen tuki-instrumenttien tulee olla kilpailijamaiden tasolla. Esimerkiksi vientiluotot ovat tärkeä instrumentti PK-yritysten vientiponnisteluiden onnistumiselle ja niiden rooli uusia markkinoita etsittäessä on tärkeä mm. Ukrainan jälleenrakennuksen mahdollisuuksien hyödyntämisessä.Uusi Finnveran ostajaluottoinstrumentti tulee rakentaa yksinkertaiseksi, helppokäyttöiseksi ja kustannuksiltaan

edulliseksi, jotta siitä saataisiin aitoa kilpailuetua suomalaisille pk- ja mittelstand-vientiyrityksille.

TKI-toiminnan tukemisen tavoite edistää TKI-toimijoiden yhteistyötä ja miljardiluokan ekosysteemien syntymistä tukee erinomaisesti PK-yritysten mahdollisuuksia TKI-valmiuksien kehittämiseen. Panostukset PK-yritysten innovaatiotoimintaan ja uusien ratkaisujen nopeampaan hyödyntämiseen ovat tarpeellisia, mutta osin tavoitteiltaan riittämättömiä. Korkeakoulujen rooli PK-yritysten innovaatiotoiminnan edistämisessä on tärkeä, mutta alueellisten TKI-toiminnan panostusten tavoite tukea vähintään 140 yrityksen kasvu- ja kansainvälistymisvalmiuksia on riittämätön. Alueellisiksi tarkoitettujen tukien jakamisessa on lisäksi kiinnitettävä huomiota tukien yhdenmukaisiin jakoperiaatteisiin yritysten sijainnista riippumatta. Kansainvälisessä markkinassa kilpailevien suomalaisten yritysten tulee olla samalla viivalla keskenään.

PK-yritysten kehitysrahoituksen kohdentamisessa on suoran viennin lisäksi tärkeää tunnistaa alihankintayritysten epäsuoran viennin merkitys suomalaisen viennin kilpailukyvylle ja suomalaisten arvoketjujen resilienssille. Alihankintayritysten tulee olla kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja harjoittaa laajemmin myös suoraa vientiä.

Investoinnit energiaan hyvällä tasolla

Vuonna 2023 energia- ja ilmastostrategian toimeenpanoon käytetään yhteensä noin 315 milj. euroa energiatukivaltuutta. Energiatuen valtuudeksi ehdotetaan 283 milj. euroa, josta 30 milj. euroa on EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitusta kohdistuen investointeihin uuteen energiateknologiaan. Valtuutta korottavat 225 milj. eurolla energiaomavaraisuuden ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi tehdyt panostukset kohdistuen akkustrategian mukaisiin investointeihin, energiatukeen sekä vetyhankkeisiin. Teknologiateollisuus on näiltä osin vuoden 2023 talousarvioesitykseen tyytyväinen.

Energiatukeen, joka sisältää sekä perinteiset tuet investoinneille uusiin ja vähähiilisiin energiateknologioihin, että tuet suuriin demonstraatiohankkeisiin, on varattu ensi vuodelle riittävästi määrärahoja. On syytä huomioida, että yli puolet rahoituksesta on määräaikaista elpymisvälineen kautta tulevaa rahoitusta, joka ei ole kehyksessä. Kevään kehysriihessä on varmistettava energiasiirtymän jatkuminen varaamalla budjettikehykseen suurten demonstraatiohankkeiden rahoitukseen 150 miljoonaa euroa.

Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistämistukeen ehdotetaan talousarviossa 150 milj. euroa. Tuella korvataan päästökaupasta sähkön hintaan aiheutuvia välillisiä kustannuksia aloille, joiden katsotaan olevan erityisen alttiita merkittävälle hiilivuotoriskille. Sähköistämistuen tavoitteena on ehkäistä riskiä hiilivuodolle, turvata teollisuuden kustannuskilpailukykyä ja ohjata teollisuutta kehittämään tuotantoaan hiilineutraalimmaksi. Toiminnanharjoittajan on käytettävä vähintään 50 % myönnetystä tuesta kehittämistoimiin, jolla ne edistävät toimintansa muuttumista hiilineutraalimmaksi.

Teknologiateollisuus kiittää tärkeästä tuesta ja pitää sen käyttöön liittyviä ehtoja kannatettavina. Kiinnitämme kuitenkin huomiota siihen, että kompensaatio on vain 25 % EU:n sallimasta maksimista, mikä voimakkaasti nousseen energian ja päästöoikeuksien hintojen myötä

heikentää suomalaisen teollisuuden kilpailukykyä verrattuna moniin muihin EU-maihin. Esimerkiksi Saksassa kompensaatio on 100 %.

Vihreä siirtymä vauhdittaa vientiä

Teknologiateollisuus näkee budjettikirjan tavoin, että johdonmukainen energia- ja ilmastostrategia ja -politiikka ovat keskeinen osa kestävää kehitystä. Päästöttömillä ja vähäpäästöisillä investoinneilla rakennetaan pohjaa hiilineutraalille yhteiskunnalle. Pitkällä aikavälillä vähähiiliset ratkaisut edistävät myös kestävää talouskasvua ja kestävää työllisyyttä.

Uudistumisen ja vähähiilisyyden määrärahoiksi ehdotetaan 1,36 mrd. euroa, jossa on lisäystä 48 milj. euroa vuoden 2022 varsinaiseen talousarvioon nähden. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen ehdotetaan Business Finlandille 470 milj. euron valtuutta, joka on käytännössä samalla tasolla kuin vuoden 2022 rahoitus.

Vuoden 2023 talousarvioesityksessä hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä noin 2,4 mrd. eurolla. Määrärahojen melko korkeaan tasoon vuosina 2022 ja 2023 vaikuttaa ennen kaikkea Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoitus, joka kohdistuu hiilineutraaliutta tukeviin hankkeisiin. Kesällä ilmoitettu Suomen lopullinen saanto elpymis- ja palautumisvälineen osalta on n. 1,8 mrd. euroa. Määrärahatasoa nostavat myös hallituksen päättämät ylimääräiset panostukset vihreää siirtymää edistäviin investointeihin, joista hallitus päätti keväällä 2022 Venäjän aloittaman hyökkäyssodan jälkeen.

Teknologiateollisuus pitää hyvänä hallituksen linjausta, jonka mukaan EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksesta puolet käytetään vihreän siirtymän edistämiseen. Haluamme kuitenkin muistuttaa, että määräaikaisiksi linjatut tulevaisuusinvestoinnit päättyvät jo kuluvan vuoden lopussa ja elpymis- ja palautumisvälineestäkin tuleva rahoitus päättyy lähivuosina.

Suomen hiilineutraaliustavoitteen kannalta teollisuuden investoinnit ovat olennaisessa roolissa. Ne ovat suuruudeltaan useita kymmeniä miljardeja tulevan vuosikymmenen kuluessa. Uusien teknologioiden kehittämisen, käyttöönoton ja käytön laajentamisen varmistamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että yritysten jatkuvaa, elvytysrahoituksesta riippumatonta TKI-rahoitusta vahvistetaan pitkäjänteisesti. Toteamme lisäksi, että TKI-tukea tulee olla saatavilla myös muille kuin vähähiilisyyttä edistäville teknologian kehityshankkeille ja innovaatioille.

Kunnioittavasti
Teknologiateollisuus ry

Matti Mannonen, johtaja, Uudistuva teollisuus
puh. 040 544 7047